

Sfaleryt z kopalni „Pomorzany”

- Miejsce powstania Olkusz, Polska
- Miejsce znalezienia Kopalnia „Pomorzany”
- Wymiary wysokość: 20 cm, długość: 15 cm, szerokość: 8 cm
- Numer inwentarzowy 10080
- Muzeum [Muzeum Geologiczne WGGiOS AGH](#)
- Tematy [natura](#), [wydobyte z ziemi](#)
- Materiał [minerał](#)
- Prawa do obiektu Muzeum Geologiczne WGGiOS AGH
- Prawa do wizerunków cyfrowych domena publiczna
- Digitalizacja RPD MIK, projekt Wirtualne Muzea Małopolski
- Tagi [kopalnia](#), [3D](#), [natura](#), [minerał](#), [3D plus](#), [domena publiczna](#)

Złudny, podstępny, zwodniczy, niepewny... Co takiego sprawia, że sfaleryt zasłużył na takie przymiotniki? Bardzo długo geolodzy nie mogli zidentyfikować tego minerału. Ostatecznie badania potwierdziły, że jest to kruszec cynku. W wyniku pocierania o płytkę porcelanową wyczuwalny jest zapach siarkowodoru.

Sfaleryt jest też źródłem srebra, którego, szczególnie dawniej, nie brakowało w olkuskich kopalniach (z

olkuskich rud srebra wytapiano pierwsze monety piastowskie). Prezentowany okaz to unikat w skali światowej, polerowany na 3 powierzchniach, pochodzi z terenów występowania kolomorficzných rud cynku i ołowiu określonych mianem blendy skorupowej. Został wydobyty w Kopalni „Pomorzany”.

Opracowanie: Redakcja WMM,

Ten utwór jest dostępny na [licencji Creative Commons Uznanie autorstwa 3.0 Polska](#).

Minerały cynku i ołowiu

W triasie, najpierw w płytkim zbiorniku, a później w głębszym, osadzały się piaskowce z wkładkami mułowców oraz margle i margliste dolomity. W triasie środkowym powstał kompleks skał węglanowych, złożony głównie z wapieni i częściowo z dolomitów. W obrębie dolomitów występuje bogate okruszcowanie minerałami cynku i ołowiu (Olkusz, Trzebionka).

Polskie złoża rud cynku i ołowiu, eksploatowane obecnie i dawniej, związane są z dolomitami triasu śląsko-krakowskiego (tzw. dolomitem kruszczośnym). Prace górnicze prowadzono w okolicach Bytomia, Tarnowskich Gór, Olkusza, Jaworzna i Chrzanowa; na tym terenie istniało wiele kopalń. W II połowie XX wieku uruchomiono kopalnie: „Trzebionka” (1962), „Olkusz” (1968), „Pomorzany” (1974). W 1976 roku kopalnie „Pomorzany” i „Olkusz” połączono w jedną o nazwie „Olkusz—Pomorzany”. Kopalnia „Trzebionka” jest stopniowo zalewana, obecnie nadal w stanie likwidacji. Warto więc wzbogacić kolekcję w dostępne jeszcze wspaniałe okazy galeny, sfalerytu, markasytu, barytu, kalcytu, gipsu i cerusytu. Godne uwagi są polerowane przekroje przez kolomorficzne naskorupienia sfalerytu z kryształami galeny i markasytem. Terminu „schallenblende” (blenda skorupowa) używano przy opisywaniu złóż górnośląskich. Wszedł on na trwałe do terminologii kolekcjonerskiej i naukowej. Dzięki pracom porównawczym stwierdzono, że złoża górnośląskie odpowiadają złożom alpejskim ciągnącym się od Francji przez Włochy (Salafossa, Raibl), Austrię (Bleiberg) aż po Słowenię (Mežica). Są tego samego wieku i występują w takich samych formacjach geologicznych. Odpowiadają one też, zgodnie z wnioskami zatwierdzonymi na Kongresie Geologicznym w Londynie w 1952 roku, złożom amerykańskim (Mississippi Valley Type).

Opracowanie: Muzeum Geologiczne WGGiOS AGH w Krakowie, © wszystkie prawa zastrzeżone

Zobacz także:

[Markasyt z kopalni „Pomorzany”](#)

[Sfaleryt z kopalni „Pomorzany”](#)

[Sfaleryt](#)

[Galene — sfaleryt](#)

[Kalcyt z markasytem](#)

Tagi: [kopalnia](#), [Muzeum Geologiczne WGGiOS AGH](#), [Muzeum Geologiczne ING PAN](#), [© wszystkie prawa zastrzeżone](#)

O diable, który chciał ukryć podolkuskie kopalnie srebra

Jedna z olkuskich legend przekazywanych przez pokolenia opowiada o kopalniach srebra, którym miasto zawdzięczało swój dobrobyt. Pewnego dnia diabeł postanowił zasypać cenne dla mieszkańców regionu wyrobiska. Nabral piasku znad Bałtyku do ogromnego worka i wyruszył w stronę Olkusza. Po drodze, gdy obniżył lot w okolicach Błędowa, worek zahaczył o wieżę kościoła i cała jego zawartość wysypała się, tworząc Pustynię Błędowską. Diabeł zniechęcony brakiem swojej skuteczności, zgodnie z przysłowiem „Gdzie diabeł nie może, tam babę pośle”, do urzeczywistnienia swojego planu

wykorzystał... rzekę Babę, która wkrótce zalała kopalniane sztolnie.

Według źródeł historycznych podchodzenie wody pod skalne wyrobiska i niewystarczający zakres prac odwadniających od XV wieku stanowiły poważny problem miejscowych gwarków. Rzeka Baba zalała w 1679 roku sztolnię Pilecką. Jej wylewy zniszczyły także w 1703 roku sztolnię Ponikowską (obie sztolnie zapadły się ostatecznie w 1712 roku).

Diabelski plan nie został jednak zrealizowany — kopalnie wydobywające rudy ołowiu i cynku działają w regionie Olkusza do dziś. W kolekcji Wirtualnych Muzeów Małopolski można zobaczyć [sfaleryt](#) i [makrasyt](#) (Markasyt, Kopalnia „Pomorzany”) z otwartej w 1974 roku Kopalni „Pomorzany”.

Opracowanie: Redakcja WMM,

Ten utwór jest dostępny na [licencji Creative Commons Uznanie autorstwa 3.0 Polska](#).

Tagi: [kopalnia](#), [Olkusz](#), [Muzeum Geologiczne WGGiOS AGH](#), [kamień](#), [minerał](#), [legenda](#), [licencje Creative Commons](#)